

PERMANENȚE

O perioadă relativ săracă în premiere de teatru la televiziune. Reluări, așadar lucruri despre care ne-am spus cindva părerea. Și, fiindcă a venit vorba de reluări, există, fără îndoială, în — să-i spunem — teatroteca televiziunii, câteva spectacole înregistrate care ar merita să fie readuse în fața spectatorilor, spectacole care, cindva, au fost succese, fie de text, fie de regie, fie de creație actoricească, fie de toate luate la un loc. Nu ni le amintim pe toate — și e nedrept din partea noastră, dar e și vina televiziunii de a nu le fi reprogramat — însă le simțim *necesare*, așa cum sînt necesare o cinematecă, o discotecă, o bibliotecă. Dorim să revenim asupra lor, așa cum dorim să revenim asupra unei cărți, a unui disc, a unui film, și cine altcineva decît televiziunea poate păstra și transmite imaginea și vocea unor actori, gestul, mișcarea, atmosfera, emoția spectacolului, solemnitatea premierei, gîndirea și inspirația regizorului, toate aceste lumini trecătoare, chiar așa bidimensionale cum le poate reține pelicula de celuloid sau banda magnetică? Ar fi, cred, de revăzut *Cei din urmă și Pădurea*, *Piticul din grădina...* și *Don Quijote*, *Ciuta* și *Farsa lui Pathelin* și *Neguțătorul de ochelari*, *Titanic vals* și *Ziaristii*, recitalul Dinei Cocea și piesele lui Mazilu și, poate, chiar spectacole mai vechi: *Doisprezece oameni furioși*, *Panu de automobil*, *Troienele* și *Trei surori*, *Șase personaje în căutarea unui autor* și *Prometeu* și încă altele, cu toate calitățile și defectele lor, fiindcă aceste spectacole reprezintă momente sau etape în istoria teatrului nostru de televiziune (deci permanente!), iar redarea lor poate fi chiar mai utilă decît repetarea aceluia *Love Story* muzical cu dragostea dintre un șoricel și o pisică, pe care ni-l tot cîntă, pe un libret propriu de o impresionantă valoare poetică, filozofică și zoologică, un tinăr interpret care-și pierdeuse cindva accentul românesc din cauza unui îndelungat sejur în repertoriul lui Adamo.

(Dacă s-a chinuit să-și recapete accentul numai pentru șoricel, pisicuțe și porumbițe, mai bine îl lăsa pierdut.)

Să ne amintim, prin urmare, din cînd în cînd, spectacolele de teatru care au trezit un interes artistic la premieră, chiar dacă ar trebui să ne întoarcem la ele pentru o singură scenă sau pentru un singur interpret remarcabil.

Ce permanente ale televiziunii ar mai fi, în afara teatrului? Mai întii, telecinemateca. Aici, s-a renunțat la ideea de a se programa filme vechi și proaste la întîmplare. Acum se programează filme vechi și proaste pe cicluri. Adică sistematic. Adică științifice. Așa ne-am trezit cu un ciclu de filme Jean Gabin, care de care mai slab și mai nereprezentativ pentru creația actorului. E adevărat, Jean Gabin a fost (este!) un actor mare, dar Jean Gabin n-ar fi fost Jean Gabin dacă ar fi jucat numai în filmele pe care ni le-a oferit telecinemateca. Deși, ca să nu fim chiar nedrepti, un tigru tot tigru e și cînd este închis într-o cușcă la grădina zoologică. Numai că e un tigru într-un cadru artificial. Dar să nu cîrțim. Noul ciclu de filme, dedicat lui Ingrid Bergman, chiar dacă s-ar compune în marea lui majoritate din melodrame banale cu guvernante sublime și benefice, se salvează prin acea peliculă unică, de o rară frumusețe a sentimentelor, de un omeneșc adînc și deplin, numită *Casablanca*.

Ne încapăținăm orbește în ideea că telecinemateca ar trebui să fie un *virf*, o sărbătoare a filmului, un festival al festivalurilor, că miercuri seara un singur iubitor de cinema nu ar trebui să plece din fața televizorului, nici măcar pentru a vedea, pe lat și în culori, îngrijorătorul succes al anului — *Pe aripile vîntului*.

O altă tele-permanență o constituie seriarele. Cele de luni seara s-au compromis treptat, culminînd cu ecranizarea unui roman prăfuit și nesărat despre blestemul diamantului nu știu care, sustras dintr-un templu indian. Asta, pe exact locul unde se transmiteau ecranizări după Galsworthy, Huxley, Balzac, Shakespeare, pe locul onorat nu de mult de talentul Glendei Jackson.

Serialul de sîmbătă e tot *Mannix*, un Mannix mai conformist, împăcat cu poliția și colaborînd conștiincios cu ea. Detectivul s-a cumințit și nu mai caută criminali printre milionari, mulțumindu-se cu ceea ce-i pică din lumea interlopă. Așadar, cu voie de la poliție... Cui îi place, să-l urmărească în fiecare sîmbătă; cui, nu, de asemenea să-l urmărească, fiindcă altceva mai bun nu e și nici nu se anunță a fi.

Științifico-fantastico-monotonul *Pierduți în spațiu* e mai fantastic decît predecesorul său,

Epoca giganților (mai stăntinciu nu știm încă dacă este), dar îi lipsește maxi-oamenii și miui-fustele care, dincolo, până la un punct, își aveau hazul lor. Aici permanentele altereații dintre doctorul Smith și robot au devenit la fel de plicticoase ca măruntele ceruri conjugale dintre doi soți lipsiți de fantezie.

Un serial care se bucură în continuare de audiență largă, la noi ca și aiurea, rămîne *Epoca de piatră*. Pesemne că singurul procedeu care nu s-a demonetizat, deși e vechi de cînd lumea, este aluzia. *Epoca de piatră*, fiind deci cît se poate de contemporan, se bucură de succes.

★

O permanență nepermanență: anchetele sociale. Sigur că nu-i ușor să faci o anchetă socială în vîzul și auzul cîtorva milioane de spectatori. Sigur că unul fuge de camera de luat vederi, iar altul de microfon, fiindcă nu-i chiar atît de simplu să te bilbii și să transpiri în fața soției, a copiilor, a părinților, a prietenilor, a colegilor, a cunoscuților și a necunoscuților, încercînd să justifici un rău care nu se poate justifica, să-ți ceri scuze, să accepți că sancțiunea sau pedeapsa penală e îndreptățită, că ai furat, că ai înșelat, că ai neglijat, că, într-un cuvînt, ești vinovat. Nu-i invidiez deloc pe reporterii televiziunii nevoiți să ancheteze pe un bărbat în toată firea care-și alungă mama din fața ușii, o mamă bătrînă și aproape infirmă, venită de la trei sute de kilometri, la fiul ei, nu-l invidiez pe operatorul silit să filmeze mucegaiul și igrasia de pe pereții unor case „noi“, faliile oribile din ziduri, mobilele îngrămădite în mijlocul camerei spre a nu fi atinse de putreziciune și, paralel, fețele vinovate ale constructorilor și recepționarilor, nu-i invidiez nici pe electricienii care trebuie să „pună“ lumina pe niște capete rase, pe niște priviri inerte, pe niște baine vîrgate, după cum nu-l invidiez pe Mihai Stoian care trebuie să asculte, cu microfonul în mînă, explicațiile penibile a 90 din 100 de șoferi care au trecut impasibili pe lîngă un biciclist întins pe șosea, chiar dacă biciclistul era un manechin, iar ancheta un „simplu“ test al omeniei. Nu-i ușor și nu-i plăcut să întrebi un hoț de ce a furat, un constructor prost de ce a construit prost, un fiu de ce și-a alungat mama. Dar munca acestor reporteri, așa complicată și incomodă cum e, se dovedește la fel de necesară ca munca unui chirurg care e silit să scormonească prin viscere spre a înlătura țesutul bolnav, iar anchetele televiziunii, desfășurîndu-se în fața unui public atît de întins, se arată a fi un mijloc decis și violent de educare prin negație, de evacuare a urii și răului din societate.

Cînd vorbesc de permanența anchetelor sociale, înțeleg că aceste anchete nu trebuie să se desfășoare din cînd în cînd, ci fără pauză, programatic, fiind, după părerea mea,

ceva mai importantă, în ordinele construcției morale, decît modestele interviuri de serviciu cu oameni diferiți care înșină aceleași platitudini oneste, de parcă binele n-ar avea personalitate, ci numai răul.

★

Divertismentul n-a avut decît o singură problemă de permanență, o problemă destul de grea: permanența calității. Începe să se rezolve, fiindcă există niște oameni care au ridicat valoarea divertismentului. Acești oameni sînt regizorul Alexandru Bocăneț și actorii, (Care, la rîndul lor, sînt: Toma Caragiu, Amza Pellea, Stela Popescu, Dem. Rădulescu, Florin Piersic — de cînd a descoperit autoironia —, Florian Pittiș, Dan Tularu și alții.) Avem cel puțin o emisiune bună de divertisment în fiecare lună, ceea ce reprezintă un progres indiscutabil: într-un an sînt 12 luni!

Post scriptum. La cîteva zile de la încheierea cronicii de față, o premieră ne-a risipit întrucliva îngrijorarea cu privire la absența noutăților teatrale din ultimele emisiuni ale televiziunii. Piesa lui Constantin Munteanu, intitulată absolut neinspirat *Iubirea mea cu zurgălăi* (dacă iubirea ar fi fost un cal sau, Dumnezeu știe, o sanie...), laureată cu premiul II, după o lucrare a altui Munteanu, este un fel de suită de scene cu alură autobiografică scrise, de aproape sigur, un inginer, aproape sigur tînăr, care, ca și personajul său, Vlădeanu, iubește teatrul nu numai ca spectator, dar și ca autor. Piesa nu are construcție, nu are suspens, nu pune în acțiune dileme, alternative, înfruntări de anvergură, dar dispune, în schimb, de o indiscutabilă naturalitate a atmosferei și a dialogului, autorul fiind un nesofisticat observator al cotidianului și un bun povestitor. Sînt cîteva episoade, nu palpitate, dar autentice, din viața profesională și sentimentală a unui inginer, tip robust, ambițios, drept și devotat, de o puritate și o directitate morală cam simplețe, deci cu atît mai convingătoare, episoade legate prin personaj și prin nimic altceva, plăcute la vedere și la auz, nu însă și cînd se scufundă într-un vocabular super-tehnicizat. (Numai critica nu are voie să folosească un lexic de specialitate, în rest, înțelege-te dacă poți cu inginerii, medicii, matematicienii, cînd vor ei să comunice în jargonul lor!). Leticia Popa a găsit exact tipul de spectacol care se potrivește acestui tip de text, și totul s-a desfășurat firesc, fără grimase și fără înțonații, ea într-un reportaj foarte bun, în care actorii s-au simțit, timp de o oră și jumătate, ingineri și tehnicieni. O notă bună și pentru distribuirea unor actori mai puțin sau deloc folosiți pînă acum în teatrul de televiziune (Vistrian Roman, Adina Popescu, C. Diplan, Anda Călugăreanu, Flavia Buref, Elena Bog, Mircea Diaconu), toți în rol.